

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Carte apărută în cadrul Programului de Sprijinire
a Traducerilor „Sur“ al Ministerului Afacerilor
Externe și Cultelor al Republicii Argentina.

Obra editada en el marco del Programa „Sur“ de
Apoyo a las Traducciones del Ministerio de Relaciones
Exteriores y Culto de la República Argentina.

Ricardo Piglia

Calea
Idei Brown

Traducere din spaniolă și note de
ALINA CANTACUZINO

HUMANITAS
fiction

Redactor: Ștefania Nalbant
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristian Negoită
DTP: Iuliana Constantinescu, Carmen Petrescu

Tipărit la Proeditură și Tipografie

RICARDO PIGLIA
EL CAMINO DE IDA

© Ricardo Piglia c/o Guillermo Schavelzon & Asoc., Agencia Literaria.
www.schavelzon.com
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2016, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PIGLIA, RICARDO

Calea Idei Brown / Ricardo Piglia; trad. și note de: Alina Cantacuzino. –
București: Humanitas Fiction, 2016

ISBN 978-606-779-067-2

I. Cantacuzino, Alina (trad.)

821.134.2-31=135.1

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Lui Germán García
Pentru întoarcere

„Infinită, această bogăție părăsită.“

EDGAR BAYLEY

I.
ACCIDENTUL

Capitolul unu

1

În perioada aceea duceam mai multe vieți, mă mișcam în serii de secvențe autonome: a prietenilor, a amurilor, a alcoolului, a politicii, a câinilor, a barurilor, a plimbărilor nocturne. Scriam scenarii care nu ajungeau să fie făcute filme, traduceam nenumărate romane polițiste care păreau unul și același, redactam aride cărți de filozofie (sau de psihanaliză!) pe care le semnau alții. Eram pierdut, izolat, până când – întâmplător, deodată, pe neașteptate – am ajuns să predau în Statele Unite, amestecat într-o poveste despre care vreau să dau mărturie.

Mi s-a propus să merg un semestru ca *visiting professor* la elitista și exclusivista Taylor University; candidatul inițial ieșise din schemă și, fiindcă mă cunoșteau, se gândiseră la mine; mi-au scris, am discutat, am stabilit datele, iar eu am început să mă codesc, să amân: nu voiam să mă trezesc azvârlit într-un capăt de lume pentru șase luni. Într-o zi, pe la mijlocul lui decembrie, am primit de la Ida Brown un e-mail scris în maniera vechilor telegrame urgente: *Totul aranjat. Trimiteți plan curs. Așteptăm sosirea d-voastră.* În noaptea cu pricina era foarte cald, așa că am făcut un duș, mi-am luat o bere din frigider și m-am așezat pe șezlongul de pânză, cu fața la fereastră: afară, orașul era o masă opacă de lumini îndepărtate și sunete discordante.

Mă despărțisem de cea de-a doua soție și locuiam singur într-un apartament din Almagro, pe care mi-l lăsase un prieten; trecuse atât de mult timp de când nu mai publicasem ceva încât, într-o seară, la ieșirea dintr-un cinematograful, o jună, pe care pesemne că o abordasem sub vreun pretext oarecare, auzind cine sunt, a rămas foarte surprinsă, crezuse că am murit. („A, mi s-a spus că ai murit la Barcelona.“)

Mă justificam spunând că lucrez la o carte despre W.H. Hudson în Argentina, însă lucrul nu mergea cine știe ce; eram obosit, inerția mă împiedica să mă mișc și timp de vreo două săptămâni am stat fără să fac nimic, până ce, într-o bună dimineață, Ida a reușit să dea de mine la telefon. Unde mă ascusesem de nu putea nimeni să mă găsească? Mai rămăsese doar o lună până la începerea cursurilor, trebuia să pornesc spre ei numaidecât. Mă așteptau cu toții, a exagerat ea.

I-am înapoiat prietenului meu cheile apartamentului, mi-am depus lucrurile într-un depozit de mobilier și am plecat. Am poposit o săptămână la New York și, la jumătatea lui ianuarie, am pornit cu un tren luat din New Jersey Transit spre cartierul de la periferie unde se afla universitatea. Bineînțeles că Ida nu venise să mă întâmpine la gară, trimisese însă doi studenți să mă aștepte pe peron, cu o pancartă pe care era scris numele meu, greșit, cu litere roșii.

Ninsese și parcareă părea un deșert alb, plin de mașini învăluite într-o ceață înghețată. Am urcat în mașina ce rula cu viteza pasului de om, în prag de seară, prin lumina gălbuie a stâlpilor de iluminat. Într-un târziu, am ajuns la casa din Markham Road, nu departe de campus,

pe care serviciul de *Housing* o închiriasse pentru mine de la un profesor de filozofie plecat să-și petreacă anul sabatic în Germania. Studenții, pe numele lor Mike și John III (aveam să-i reîntâlnesc la cursurile mele), foarte activi și foarte tăcuți, m-au ajutat să-mi descarc bagajele, mi-au dat câteva sfaturi practice, au ridicat ușa garajului ca să-mi arate Toyota profesorului Hubert, care venea la pachet cu locuința închiriată, mi-au mai arătat și cum funcționa sistemul de încălzire și mi-au scris un număr de telefon, în caz că aveam să îngheț („Dacă aveți vreo problemă, sunați la Public Safety“).

Cartierul era splendid și părea rupt de lume, deși se afla la doar șaiszeci de kilometri de New York. Clădiri rezidențiale cu grădini vaste, ferestre mari, străzi mărginite de arbori, liniște totală. Era ca și cum te-ai fi aflat într-o clinică psihiatrică de lux, adică fix ce-mi trebuia mie atunci. Nu se vedeau pe nicăieri nici garduri, nici gherete de pază, nici ziduri înalte. Fortificațiile erau însă de altă natură. Pericolele păreau să fie departe de aici, de cealaltă parte a lacurilor și a pădurilor, în Trenton, la New Brunswick, în casele arse și în cartierele rău famate din New Jersey.

În prima noapte am stat treaz până târziu, cercetând încăperile, contemplând peisajul selenar al grădinilor din apropiere. Casa era foarte confortabilă, dar senzația mea de rătăcire persista din pricină că, din nou, locuiam în spațiul altcuiva. Tablourile de pe pereți, obiectele care împodobeau consola șemineului, hainele în huse, toate acestea mă făceau să mă simt mai degrabă ca un *voyeur*, decât ca un intrus. În biroul de la etaj, pereții erau tapetați cu cărți de filozofie și, examinând biblioteca, m-am gândit că

tomurile erau făcute din materia aceea densă care mi-a îngăduit mereu să mă izolez de prezent și să fug de realitate.

În dulapurile din bucătărie am dat peste sosuri mexicane, condimente exotice, borcane cu ciuperci uscate și roșii deshidratate, cutii de ulei și calupuri de marmeladă, de parcă locuința ar fi fost gata pregătită pentru o stare de asediu. Mâncare la conservă și cărți de filozofie, ce altceva mi-aș mai fi putut dori? Mi-am pregătit o supă Campbell de roșii, am deschis o cutie de sardine, mi-am prăjit niște pâine congelată și am destupat o sticlă de Chenin alb. După asta, mi-am făcut o cafea și m-am instalat pe sofa din living, să mă uit la televizor. Întotdeauna fac asta când ajung într-un loc străin. Televiziunea e la fel peste tot, este unicul principiu al realității ce rezistă schimbărilor. Pe unul din posturi, ESPN, cei din echipa Lakers câștigaseră contra celor de la Celtics, la *News*, Bill Clinton etala un zâmbet generos, un automobil se scufunda în mare într-o reclamă la Honda, pe HBO se dădea *Possessed* de Curtis Bernhardt, unul dintre filmele mele preferate. Joan Crawford apărea în miez de noapte într-un cartier din Los Angeles, fără să știe cine e, fără să-și aducă aminte ceva despre propriul trecut, plimbându-se pe străzi straniu luminate, ca și când s-ar fi aflat într-un acvariu gol.

Cred că tocmai ațipisem, când a sunat telefonul. Era aproape miezul nopții. Cineva care-mi știa numele și care mi se adresa, cam prea insistent, cu „profesore“, se oferea să-mi vândă cocaină. Totul era atât de neobișnuit, că nu avea cum să nu fie adevărat. Am fost luat prin surprindere și am închis telefonul. Putea fi cineva pus pe glume, un imbecil, sau putea, la fel de bine, să fie un agent DEA care controla viața privată a lumii academice din Ivy League. Dar cum de-mi știa numele?

Telefonul m-a cam îngrijorat, ca să fiu sincer. Sufăr adesea de uşoare atacuri de anxietate. Nu cu mult mai des decât orice om normal. Mi-am închipuit că mă supraveghea cineva din exterior şi am stins luminile. Grădina şi strada erau cufundate în întuneric, frunzele se agitau în bătaia vântului; într-o parte, dincolo de gârduşul de lemn, se vedea casa bine luminată a vecinului meu, în al cărei living o femeie mică de statură, în ținută sport, făcea exerciții de tai-chi, lent și armonios, ca și cum ar fi plutit în noapte.

2

A doua zi m-am dus la universitate, am făcut cunoștință cu secretarele și cu unii dintre colegi, însă n-am pomenit nimănui despre telefonul bizar primit în timpul nopții. Am fost fotografiat, am semnat documente, mi s-a dat un card de identitate care-mi permitea și accesul la bibliotecă și m-am instalat într-un birou însoțit de la etajul al treilea al departamentului, cu vedere către aleile pietruite și clădirile în stil gotic ale campusului. Începea semestrul, studenții soseau care cu rucsacul în spate, care trăgând după ei valize pe roțile. Era o forfotă veselă în mijlocul albului înghețat al străzilor largi, puternic luminate de soarele de ianuarie.

Pe Ida Brown am întâlnit-o în *lounge*-ul profesorilor și am mers să mâncăm la Ferry House. Ne mai văzuserăm cu trei ani în urmă, când mai fusesem aici, dar în timp ce înfățișarea mea se degradase, a ei se îmbunătățise. Avea o alură distinsă, cu blazerul ei de bouclé, buzele rujate roșu carmin, corpul zvelt și un ton incisiv și malițios. („Bine ai venit în cimitirul unde vin să moară scriitorii.“)

Ida era un star în lumea academică, teza ei despre Dickens provocase paralizia pe douăzeci de ani a tuturor celorlalte scrieri despre autorul lui *Oliver Twist*. Salariul ei era secret de stat, se spunea că îi era mărit la fiecare șase luni și că ea ar fi pus condiția ca întotdeauna să primească mai mult cu o sută de dolari decât masculul (ea, cu siguranță, nu s-a exprimat așa) cel mai bine plătit din branșă. Locuia singură, nu fusese măritată niciodată, nu voia să aibă copii, era mereu înconjurată de studenți, puteai vedea lumina aprinsă la ea în birou la orice oră din noapte și puteai chiar să-ți imaginezi bâzâitul suav al computerului pe care elabora teze explozive despre politică și cultură. Cum, la fel de bine, îți puteai imagina și râsul ei amuzat, când se gândea la scandalul pe care aveau să-l stârnească tezele ei printre colegii de breaslă. Se spunea despre ea că e snoabă și că-și schimbă teoriile la fiecare cinci ani, că fiecare dintre cărțile ei era diferită de cea anterioară pentru că ținea să fie în pas cu moda, însă toată lumea îi invidia inteligența și eficacitatea.

Nici nu ne așezaserăm bine la masă, că a și început să mă pună la curent cu situația din departamentul Modern Culture and Film Studies, la înființarea căruia contribuise din plin. Inclusese și studii de film pentru că studenții, zicea ea, pot să nu citească romane, să nu meargă la operă, să nu le placă rockul sau arta conceptuală, dar *întotdeauna* vor vedea filme.

Era francă, directă, știa să lupte și să gândească. („Aceste două verbe merg împreună.“) Era angajată într-un război surd contra celulelor derridiene care dominau departamentele de literatură din estul Statelor Unite și, mai cu seamă, contra comitetului central al deconstructivismului de la Yale. Nu-i critica de pe pozițiile apărătorilor

Cuprins

I. Accidentul	7
II. Vecina rusoaică	83
III. În numele lui Conrad	153
IV. Cu mâinile în foc	205
Epilog	249